

Zákon je promarněnou šancí

Majitelé a provozovatelé obnovitelných zdrojů energie nejsou spokojeni s konečným zněním zákona o podporovaných zdrojích, i když původní vládní předloha byla podle nich ještě mnohem horší.

Martin Kloz, Společná iniciativa asociací obnovitelných zdrojů

Zákon o podporovaných zdrojích energie nahradí od 1. ledna 2013 stávající zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Jeho přijetí bylo nutné. ČR musí implementovat do svého právního řádu směrnici 2009/28/ES o podpoře obnovitelných zdrojů energie, stanovující především závazné cíle produkce energie z obnovitelných zdrojů a řešící nejen elektřinu, ale i teplo a dopravu. Je také potřebné v návaznosti na změny v energetice upravit systém podpory obnovitelných zdrojů energie a umožnit obchodování s elektřinou z těchto zdrojů.

KLIKATÁ CESTA ZÁKONA

Vládní návrh zákona o podporovaných zdrojích ale vnašel do podnikání v odvětví výroby energie z obnovitelných zdrojů mnoho nejistot a byl pro celé toto odvětví v podstatě likvidační. Podpora rozvoje využívání obnovitelných zdrojů je přitom vzhledem k jejich zásadní roli při boji s hrozbou změny klimatu, ochraně čistoty ovzduší a také nezastupitelné podstatné roli v energetickém mixu nové udržitelné, bezpečné a nezávislé energetiky, plně oprávněná a životně nutná a patří k prioritám EU.

Sektor obnovitelných zdrojů energie, zaměstňávající v ČR na patnáct tisíc lidí, přitom od nového zákona nežádal výjimky či jiné výhody, ale pouze vytvoření transparentního a rovného prostředí umožňujícího přiměřený rozvoj i tohoto odvětví, nikoliv jen velké energetiky. Právě to bylo zřejmě hlavním důvodem, proč se v rámci projednávání zákona v Poslanecké sněmovně a v Senátu podařilo některá problematická ustanovení vládního návrhu zákona upravit.

V systému podpory formou zelených bonusů původně nebylo určeno, kolik má vykupující za elektřinu z obnovitelných zdrojů zaplatit. Zákon stanoví, že pokud by se výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů nedohodl na vyšší ceny za vyrobenou elektřinu s vykupujícím, obrátí se na povinné vykupujícího, který je povinen elektřinu z obnovitelných zdrojů vykoupit. Při tom by však bylo velmi akutní riziko diktátu cen. Mimo to původní znění zákona neumožňovalo výrobc

z obnovitelných zdrojů lze ale produkovat s výrazně nižšími náklady než elektřinu. Pokud by tedy byly cíle produkce energie z obnovitelných zdrojů, stanovené směrnicí 2009/28/ES, plněny s vyšším podílem tepla z obnovitelných zdrojů, bylo by tyto cíle možné splnit s náklady nižšími zhruba o 1 až 2 miliardy korun ročně.

Dostatečná podpora tepla navíc motivuje k efektivnějšímu využití biomasy v kogenerační výrobě. Do zákona byla proto doplněna provozní podpora tepla z obnovitelných zdrojů, vztahující se na výroby tepla nebo elektřiny a tepla z biomasy a geotermální energie s výkonem nad 200 kW, napojené na centrální zásobování teplem.

TEPLO Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Ve vládním návrhu byla podpora tepla z obnovitelných zdrojů upravena nedostačujícím způsobem. Šlo v podstatě pouze o zopakování stavu, který již fakticky existuje, vládní návrh zákona o podporovaných zdrojích žádnou novou podporu tepla z obnovitelných zdrojů nezaváděl. Teplo

z obnovitelných zdrojů lze ale produkovat s výrazně nižšími náklady než elektřinu. Pokud by tedy byly cíle produkce energie z obnovitelných zdrojů, stanovené směrnicí 2009/28/ES, plněny s vyšším podílem tepla z obnovitelných zdrojů, bylo by tyto cíle možné splnit s náklady nižšími zhruba o 1 až 2 miliardy korun ročně.

Dostatečná podpora tepla navíc motivuje k efektivnějšímu využití biomasy v kogenerační výrobě. Do zákona byla proto doplněna provozní podpora tepla z obnovitelných zdrojů, vztahující se na výroby tepla nebo elektřiny a tepla z biomasy a geotermální energie s výkonem nad 200 kW, napojené na centrální zásobování teplem.

V parlamentu se podařilo rovněž korigovat v návrhu zákona nedostatečnou záruku zachování práv pro stávající zdroje, zajistit tím zvýšení právní jistoty kontinuity podpory pro stávající výroby.

Z MINIMÁLNÍCH MAXIMÁLNÍ

V zákoně však zůstala řada závažných nedostatků. Nejproblematictější je ustanovení o vazbě systému podpory na národní akční plán. Podle směrnice 2009/28/ES je každý členský stát povinen si stanovit závazný cíl produkce energie z obnovitelných zdrojů k roku 2020 a zpracovat národní akční plán plnění tohoto cíle. Plán mimo jiné rozepisuje celkový cíl na teplo, elektřinu a dopravu a na jednotlivé druhy obnovitelných zdrojů a stanovuje průběh plnění jednotlivých cílů po letech.

Zákon o podporovaných zdrojích však omezuje poskytování podpory na produkci energie z obnovitelných zdrojů pouze na dobu do dosažení ročních cílů, stanovených v národním akčním plánu. Tím se cíle stanovené plánem stávají nepřekročitelným limitem pro produkci energie z obnovitelných zdrojů. To je ale v rozporu se směrnicí 2009/28/ES, která chápe stanovené cíle výroby energie z obnovitelných zdrojů jako minimální, kdežto zákon o podporovaných zdrojích stanovuje tyto cíle jako maximální.

Zavedení vazby podpory na cíle akčního plánu znamená pro obor obnovitelných zdrojů nová rizika. Při vyčerpání limitů v plánu Energetický regulační úřad dva roky poté nestanoví pro sektor podporu. Pro sektor, který se bohužel zatím bez podpory neobejde, to znamená zastavení jeho rozvoje.

Vazba zákona na akční plán tak znemožňuje dlouhodobé podnikání v sektoru, zejména

instalačních firem, distribučních firem apod. Národní akční plán významně zvyšuje rizikovitost těchto projektů. Limity stanovené v plánu totiž lze při jeho pravidelné aktualizaci měnit. Jestliže některý druh obnovitelných zdrojů bude mít k dosažení svého stropu stále daleko a bude zahájeno mnoho projektů, může se pak stát, že mezitím bude plán aktualizován, hodnota výroby pro daný druh obnovitelných zdrojů bude výrazně snížena a tyto rozjeté projekty rázem ztratí vyhlídku nároku na podporu z důvodu překročení hodnoty předpokládané výroby v akčním plánu.

Dále u projektů s několikaletou přípravou nelze seriózně odhadnout, zda v roce, kdy bude projekt dokončen a připojován do sítě, nebude z důvodu překročení limitů stanovených v plánu, podpora zcela zrušena.

STOP PRO FOTOVOLTAIKU

Zároveň je vazba podpory na akční plán zcela likvidační pro fotovoltaické elektrárny. Zákon sice připouští podporu výroby elektřiny z fotovoltaiky s instalovaným výkonem do 30 kW, ale současně limity celkového instalovaného výkonu pro rok 2020 dle akčního plánu již byly překročeny v roce 2010, hodnoty výroby pak v roce 2011. Fakticky je tedy další podpora výroby elektřiny z fotovoltaických elektráren od roku 2014 vyloučena.

Dalším velkým problémem je, že zákon o podporovaných zdrojích zahrnuje mezi podporovanou biomasu také nevytříděnou biologickou složku komunálního odpadu a umožňuje tak podporovat spalování nevytříděné biologické složky komunálního odpadu jako obnovitelný zdroj energie. To bude znamenat omezování třídění odpadů a spalování nevytříděného odpadu ve spalovnách. Zvyšuje to také náklady na podporu, protože to povede k růstu spalování odpadů na úkor jejich třídění a recyklace. Za biomasu by proto měl být považován pouze biologicky rozložitelný vytříděný průmyslový a komunální odpad.

VÝKUPNÍ CENY

Zákon o podporovaných zdrojích také stanoví fixně maximální hranici pro výkupní ceny a zelený bonus bez ohledu na reálnou situaci na trhu. Tato výše je stanovena zákonem na úrovni 4500 Kč/MWh a není nijak zvyšována v závislosti na inflaci. Zatímco prodejní ceny elektřiny s inflací nepochybně porostou, výkupní ceny elektřiny z obnovitelných zdrojů tak budou stagnovat. Některé druhy obnovitelných zdrojů (především energie slunce, ale částečně i geotermální energie a energie biomasy) budou mít v důsledku tohoto limitu problémy s ekonomikou projektů.

Omezí to tedy celkový rozvoj obnovitelných zdrojů energie a nelze vyloučit, že dojde k potížím s plněním cílů výroby energie z těchto zdrojů, stanovených směrnicí EU.

Zákon nadále vylučuje z podpory ostrovní systémy. Toto opatření prakticky znemožňuje rozvoj decentralizovaných zdrojů energie a jde tak proti podpoře spotřeby v místě výroby a nezatěžování elektrizační soustavy. Je tak v rozporu s duchem směrnice 2009/28/ES, kde se uvádí, že „Příslušné orgány by s cílem podpořit příspěvky jednotlivých občanů k cílům stanoveným v této směrnici měly zvážit možnost, že by při instalaci malých decentralizovaných zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů bylo povoleno nahrazeno **pouhým oznámením příslušnému orgánu.**“

Ke všem těmto velmi problematickým ustanovením a ještě mnohým dalším nedostatkům zákona byly v Poslanecké sněmovně předloženy pozměňovací návrhy, které je řešily a zároveň zachovávaly jejich regulační funkce požadované vládou. Díky aktivitě Ministerstva průmyslu a obchodu nebyly tyto návrhy schváleny ani v Poslanecké sněmovně, ani v Senátu.

Celkově lze pro oblast elektřiny zákon o podporovaných zdrojích ve srovnání se zákonem 180/2005 hodnotit jako krok zpět. Nový zákon povede k útlumu rozvoje celého sektoru obnovitelných zdrojů energie a v případě výroby elektřiny ze slunečního záření prakticky k likvidaci odvětví. Tento krok je o to nepochopitelnější, že ceny fotovoltaické technologie klesají každoročně o desítky procent a očekává se, že cena elektřiny z OZE by se měla vyrovnat tradičním zdrojům již před rokem 2020.

Česká republika má třetí nejnižší cíl ve využití obnovitelných zdrojů k výrobě elektřiny v EU. Zákon ho přitom stanovuje jako maximální. Otázkou je, kde bude česká energetika a průmysl za deset let, kdy budeme mít dražší elektřinu než jinde ve světě? Otázkou je, o co se připravujeme tím, že nebudeme podporovat nejperspektivnější globální sektor energetiky? O desítky pracovních míst v regionech, větší energetickou bezpečnost, čistší vzduch...

O AUTOROVÍ

Ing. MARTIN KLOZ, CSc. (1957)

vystudoval ložiskovou geologii a v tomto oboru také obhájil kandidátskou disertaci. Od počátku 90. let minulého století se zabývá energetikou, jejími vazbami na životní prostředí, přičemž se specializuje na obnovitelné zdroje energie. V posledních pěti letech se zaměřuje především na geotermální energii. V současné době spolupracuje s představiteli ostatních obnovitelných zdrojů v rámci společné Asociace obnovitelných zdrojů. Za tuto Asociaci byl zpracován i tento článek.

Kontakt: martin.kloz@cvevl.cz